

Hoewel op het dorpsgebied van Donkerbroek veel oudheidkundige vondsten zijn gedaan, die zelfs buiten Friesland bekendheid kregen, gaat het toch niet aan relaties te leggen tussen dat prehistorische verleden en het huidige dorp. Hoewel ook in Donkerbroek door moderne uitbreidingen het oorspronkelijke bebouwingspatroon meer en meer verduisterd wordt, is nog heel duidelijk te zien, dat het hier een rij- of wegdorp met „lintbebouwing” betreft. En anders kan men dat nog heel mooi zien op de kaart van Schotanus (1718), die het dorp vertoont als een lange rij langs de hoofdweg (Herenweg) temidden van geboomte gelegen boerderijen, in het westeinde aan de noordzijde, ten oosten van de kerk ook aan de zuidzijde. Een dergelijke aanleg is middeleeuws en wij zullen de ouderdom van Donkerbroek als nederzetting dan ook wel niet hoger mogen stellen dan 900 of 1000 jaar.

Oud kerkhof

Of het dorp zich misschien verplaatst heeft, valt niet te zeggen. Maar het is wel opmerkelijk, dat aan de Balkweg (de naam zal wel verband houden met een „balk” of brugje over de Tjonger) halverwege genoemde rivier bij Schotanus, en Eekhoff (1849) een Oud Kerkhof wordt aangegeven, waarvan J. H. Popping in 1903 wist te vertellen, dat daar volgens de overlevering een kerk had gestaan. De tegenwoordige kerk dateert uit 1714, maar zij vervult al een oudere, die blijken een kaart bij Winsemius (1622) van een zadeldaktoeren was voorzien. In 1714 zal die wel door het Spitsje in combinatie met het typische klokhuis zijn vervangen.

Wordt de naam van het dorp grappiger wel eens met een donkere pantalon in verband gebracht, de huidige naamvorm is niet de oorspronkelijke. Wij vonden hem pas als „Dunckerbroeck” in 1543, hoewel in 1561 nog weer „Dombroeck” opduikt. Dat is de oudste vorm, die in 1408 zowel als „Dumbrach” (moet zijn: broeck) en als „Dunckbrueck” optreedt. Dat broeck is wel duidelijk: moeras, laag en nat terrein, eventueel ook beek (zie het Engelse brook). Het eerste lid van Dombroeck zou vergeleken kunnen worden met namen als Dombuorren (Doniaburen) en Domwier (Doniawier) en dan verband houden met de namen Dode, Dodinga en Donia.

Maar een „donk” (Dunckbrueck) is ook een hoogte in moerassig land.

32 boerderijen

Hoe dit zij, het middeleeuwse Donkerbroek was ongetwijfeld een boerendorp, waar veel aan akkerbouw werd gedaan. Dat blijkt in 1543, als de pastoor opgeeft, dat de vicarie van de (aan Sint Laurens gewijde) kerk jaarlijks uit de 32 toen aanwezige huizen (lees: boerenhuizen) van „yder huys een scepel hauer en ende (een) half scepel roggen” ontving. Geen wonder, dat er in de zeventiende eeuw (op het Oost) al een korenmolen stond, die het graan van de boeren moest malen. Van deze molen is de Leeuwarder familie Van der Meulen afkomstig: de 22-jarige Pieter Luitjens, zoon van de Donkerbroekster molenaar Luitje Wessels, kocht in 1741 een eek- en cementmolen aan het Vliet te Leeuwarden, die in 1752 afbrandde en toen door de gebroeders P. en H. van der Meulen werd vervangen door de vermaarde „stenen molen” (alias De Jonge Fenix).

Schans Breeberg

Maar terug naar Donkerbroek. Het agrarische dorp, gesitueerd in een gebied van heide en hoogveen met langs de Tjonger ook hooilanden, wordt niet in de boeken van de vaderlandse geschiedenis vermeld. Een „slag bij Donkerbroek” heeft nooit plaatsgevonden, al had dat best gekund, want in 1593 liet Willem Lodewijk op het dorpsgebied en wel in het noorden, aan de weg naar Duurswoude, de schans Breeberg aanleggen, die met een hele reeks andere verdedigingswerken

van hetzelfde type Frieslands oostflank moest beveiligen tegen aanvallen van de Spanjaarden uit de stad Groningen. Het punt was strategisch gekozen: namen als Schansmeer, Mattemeer, Langemeer, Grote en Kleine Waskemeer wijzen op een moerassig terrein waardoor maar één weg naar het noorden leidde. En daar verrees dus de schans die in verband met de oorlog met Frankrijk, Munster en Keulen (inval van de bisschop van Munster!) in 1673 nog eens extra in staat van verdediging werd gesteld en ook later nog geregeld vanwege de provincie Friesland werd onderhouden. Zodoende kon Eekhoff op zijn kaart uit 1849 de omtrek van de schans nog duidelijk aangeven. In 1734 werd het bolwerk van een woning voorzien voor een opzichter, die — zoals wij in 1736 genoteerd vonden — het moest opnemen tegen „alle Landlopers en vagebonden die van gemelte Schans een quaad gebruik zouden kunnen maeken”.

In 1798: de vaart

In het laatst van de achttiende eeuw ontstond er voor het oude Donkerbroek een geheel nieuwe situatie, die een sterke verandering in het planologische patroon tot gevolg had: de Opsterlandse Compagnonsvaart werd dwars door het dorpsgebied in de richting Oosterwolde gegraven en het lange streekdorp werd zodoende in tweeën gedeeld. In 1798 werd de eerste brug gebouwd. Er ontstond toen op het kruispunt van weg en vaart prompt een nieuwe bebouwingskern, zoals dat ook in Gorredijk, Drachten, Noordwolde enz. gebeurde. Het aantal inwoners zal toen ook zijn toegenomen, al kan met de voortgaande afgraving van het hoogveen ook een deel weer naar elders zijn vertrokken.

Niettemin zette de bevolkingsgroei zich in de vorige eeuw geregeld voort: van 493 in 1815 tot 1301 in 1901. Hieronder waren ook de bewoners van de vaartbuurten Petersburg en Moskou, die in 1849 nog niet op de kaart konden staan. Dat is wel het geval met de „ontginningsnederzetting” de Russchen (die ook al in 1718 bestond) en met het rustieke huis Ontwijk, dat in het begin van de 19de eeuw werd gebouwd. Maar het was de rijksontvanger R. L. Fruitier de Talma, die het na de dood van zijn vader (1857) met de bekende bossen en wandelpaden completeerde. Dit stukje „antiek recreatiegebied” is onlangs in handen van het Staatsbosbeheer overgegaan nadat deze 18 ha vele jaren eigendom waren geweest van de plaatselijke Vereniging tot Behoud van Natuurschoon.

Donkerbroek op een heilige zaterdagmorgen. De laatste slierten mist lossen op in een traag doorstotend zonnetje. Langs de grote weg Drachten-Smilde ronken vroege vogels naar een onbekende bestemming. Als Johannes van der Laan, die dag net 47 jaar geworden, tegen achten de voordeur van zijn etablissement *Het Witte Huis* van slot doet, geeuwt Donkerbroek nog wat na. Alles wijst op een mooie nazomerdag. Langs de Herenweg, de Donkerbroekster „buorren”, vormen oud-papier aanslepende leerlingen van de openbare lagere school het eerste vertier. Bij de brug over de Opsterlandse Compagnonsvaart, langs de levensader van het kloek dorp, beginnen twee mannen een vroege conversatie. Tot de matineuten van het dorp hoort op de vrije zaterdag ook Evert Melles, de melkboer, een geboren en getogen Donkerbroekster. Het Hartvelt-klokje wijst tegen negenen als Melles, op de zaterdagen vergezeld van zijn vrouw „*Het Witte Huis*” binnenstapt. Het traditionele kopje koffie is een opkikkertje voor een lange dag, waarop 300 klanten wachten.

Earst koffie

In doarp hwer't it goed en rêstich „libbet” noemt Melles wat bombastisch Donkerbroek. 's Morgens aan de stamtafel is hij de eerste klant, hoewel „it natuerlik by: koffie bliuwt”. Zijn werk doet hij naar eigen zeggen met veel plezier en zijn vrouw Hennie springt bij als er op zaterdag en

**BLEEF
ONDANKS
VONDSTEN
UIT
PREHISTORIE
EEN
JONG
DORP**

eenmaal midden in de week voor twee dagen moet worden uitgevent. Pas tegen acht uur 's avonds komt de moderne „zuiveltrein” tot rust: door de week is het meestal zeven uur als Melles op een welbestede dag terug kan zien. „Mar simmers wurdt it noch letter”, vertelt Donkerbroeks enige (44-jarige) melkboer: „'tis dan meestal acht en op sneon wolris njoggen ûre. De minsken drinke dan mear frisdrank. Soks freget ekstra tiid”. Donkerbroeksters zijn fervente Sinas-drinkers, is zijn ervaring. De verkoop van Rivella komt er in het zanddorp, waar de coöperatie een sterke plaats inneemt, bekaaid af. Alsof Melles aanvoelt dat er in deze deels nog duidelijk agrarische gemeenschap iets mis zit met de belangstelling voor het koolzuurvrije vocht uit Woltega, een produkt van modern boerenmanagement. Hij zegt het wat skrutten: „De forkeap is gewoan min”. Melkboer en kastelein zijn het er over eens dat Donkerbroek een leefbaar dorp is. „En de minsken binne troch de bank goed foar de sinten”, zegt later een middenstander. Vanuit het raam van Het

Witte Huis is te zien hoe die zaterdagmorgen het NTM-busboekje stipt wordt uitgevoerd. Als gele rijders doemen voor de tweede keer comfortabele bussen op uit de oplossende mist.

Het autobusbedrijf staat in Donkerbroek bloot aan kritiek. De goede efficiënte uurverbinding met Heerenveen kan niet goedmaken, menen veel ingezetenen, dat de NTM de lijn op Drachten „stiefmoederlijk behandelt. Voor Donkerbroeksters zonder eigen vervoer is Drachten na zessen een witte vlek. Het openbaar vervoer naar de „Philips-metropool” ligt dan stil. „Dorpsbelang hat der al forskeidene kearen êfteroan sitten”, zeggen ze in het dorp. Op het hoofdbureau in Heerenveen is men niet onder de indruk van de kritiek: het passagiersaanbod is te gering om de frequentie van het aantal ritten op te voeren,

Melkboer Evert Melles en zijn vrouw: dagelijks 300 klanten.

zeker 's avonds, verklaart een zegsman. „Men heeft ons in Donkerbroek bovendien niet aan kunnen tonen dat de behoefte er reëel bestaat”.

(Zie verder de volgende twee pagina's)

libbet... zegt Evert Melles

Zuster Jacoba de Jong, wijkverpleegster, raadslid en auteur, bezig aan een nieuw boek, zij het geen Fries, „omdat het zo moeilijk is“.

Zuster

Een centrale figuur in het dorp is zuster Jacoba de Jong, sinds 22 jaar wijkverpleegster, sinds enkele maanden gemeenteraadslid. Zuster De Jong komt uit Wijnjetorp en na haar opleiding in Leeuwarden kwam ze in Donkerbroek terecht. Op negen gezinnen na is iedereen in Donkerbroek lid van het Groene Kruis en van dat Groene Kruis is zuster De Jong de verspreidingskoning. Ze heeft een hond zonder staart en ook een rode kater die er zonder is. Ze is zeer gezien in Donkerbroek, zelf vindt ze het „een heerlijk dorp“, ze vindt de mensen „niet lastig“ en ze wil de gemeente dienen, niet alleen het dorp waar zij woont. Daarom ook liet zij zich voor de Partij van de Arbeid in de gemeenteraad kiezen en niet voor Dorpsbelang. Alleen al in Donkerbroek kreeg zij meer dan honderd voorkeurstemmen.

„Ik heb meer dan eens de kans gehad om weg te komen, maar ik wil niet, ik ben een buitenmens“, zegt de zuster. Het provinciale Groene Kruis keek eerst even vreemd op toen men hoorde dat de zuster in de gemeenteraad was gekozen. Later echter kwamen de bestuurders met felicitaties. Zuster De Jong, die met jong en oud werkt, gelooft dat ze in de raad veel kan doen, in de eerste plaats ten dienste

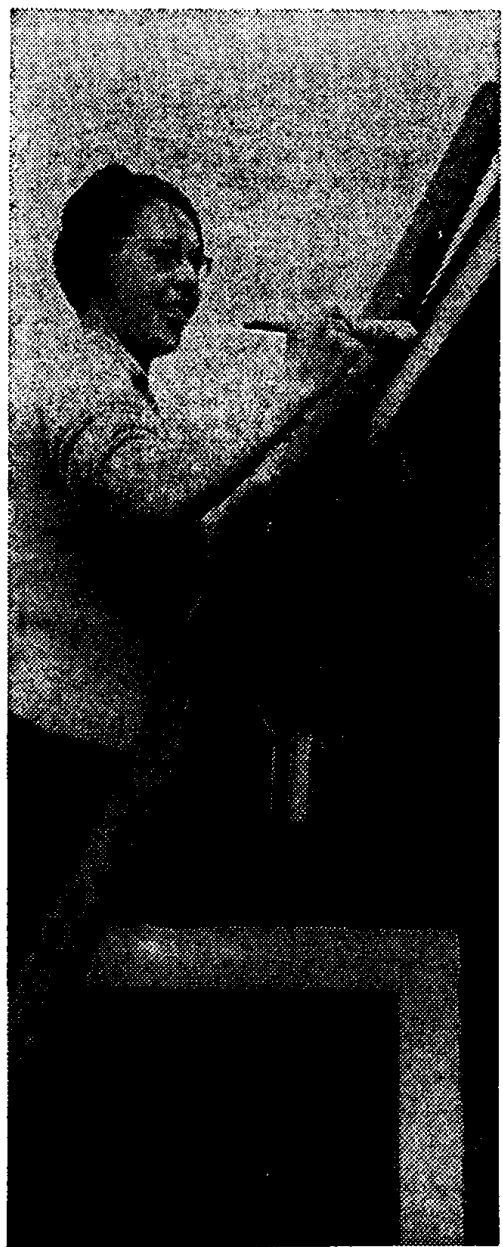
Bakker Arend Bouma: vroeger acht individuele bakkers, nu één grote centrale.

van de hele gemeente, in de tweede plaats voor Donkerbroek.

Omdat de Mannetwet voorschrijft dat een arts de EHBO-lessen aan de huishoudschool moet geven, zijn de leerlingen van de plaatselijke huishoudschool sinds de nieuwe cursus verstoken van EHBO-onderwijs en van ziekenverzorging. Zuster De Jong gaf die vakken. „Ik ben er uitgeknipt“, zegt ze toch wel met wat spijt, „de dokter moet het doen“. Maar de dokter doet het niet en zuster De Jong, die nog wel ziekenverzorging mag geven heeft er geen zin in alleen die paar uurtjes per maand op school door te brengen.

Als Inca de Jong is zij bekend als schrijfster. Samen met haar jongste zuster, een boerin die vroeger onderwijzeres was, schreef zij onder die naam twee romans voor oudere meisjes. Het eerste boek is uitverkocht, het tweede bijna, het derde ligt in een buro. De uitgever had er wat op aan te merken. „Het is hobbywerk“, zegt de helft van Inca, „ik maak er niet zo'n groot probleem van. Ik moet eerst maar eens met pensioen zijn“. Dat laatste duurt nog wel even. Ze is trouwens al weer met een boek bezig. „Inca de Jong“ schrijven in het Nederlands, „omdat het Fries zo moeilijk is“.

Gereformeerd Donkerbroek gaat per auto of op de fiets naar de kerk. Dat blijkt zondags wel. Slechts enkelen wandelen. De parkeerplaats naast de pastorie is overvol, de fietsen staan rijen dik tegen de hekken rond het kerkgebouw. Het is een vrij grote gemeente, doopleden en belijdende leden samen ongeveer 680 zielen, heel wat meer dan men oppervlakkig gezien zou verwachten. Het kerkgebouw telt vierhonderd zitplaatsen en het vreem-

Maartje Dongstra, verpleegster in het ziekenhuis te Heerenveen en afkomstig van Donkerbroek: „Ik seach pake boppe op 'e ljerre stean. De man is tachtich en ik sei dat kin net langer“.

de is dat er 's middags meestal meer mensen ter kerke gaan dan 's morgens. Ds. M. Kuiper, de jonge predikant, heeft daar wel een verklaring voor: „'s Middags komen er veel meer jongelui“.

Meer dan zeshonderd mensen wonen die zondag de dienst bij. Die belangstelling is verklaarbaar. Het is, helemaal in gereformeerde kringen, niet de gewoonte om zondags tijdens de dienst een huwelijk te bevestigen. Men is de laatste decennia van dit gebruik afgestapt en veel jonge mensen weten niet eens dat het kerkrechtelijk mogelijk is om op zondag te trouwen.

Op deze zondag keert Donkerbroek terug naar het oude en voltrekt ds. Kuiper het kerkelijk huwelijk van Piet Dilling uit Appelscha, theologisch student te Kampen, en Wietske Mulder uit Donkerbroek.

Gereformeerd Donkerbroek wil, zo vindt ds. Kuiper, beslist wel met de tijd meegaan, maar zelf het tempo bepalen. Dat ontlokt de predikant de volgende omschrijving: „Aan de ene kant zijn de mensen hier conservatief. Ze willen vasthouden aan de Bijbel en dat is goed. Aan de andere kant willen ze wel met hun tijd meegaan“. Dat komt o.m. naar voren in de aanstaande fusie van de stichtingen voor maatschappelijk werk in Ooststellingwerf. De gereformeerden doen mee, want ze weten dat, als ze het niet doen het hele maatschappelijk werk op de fles gaat. Geregeld worden jeugddiensten georganiseerd en omdat de gereformeerden het grootste kerkgebouw hebben maakt de interkerkelijke werkgroep daar dan

Mevrouw E. L. M. Ruysscher uit Voorburg, bewoonster van een tweede woning even buiten Donkerbroek: „het duurt hier een hele tijd voor er iets gerepareerd is. Een heel verschil bij het Westen; ze zijn hier lang niet zo accuraat. Nu we hier geregeld komen vinden we de mensen prettig in de omgang en hebben we nergens geen moeite meer mee“.

ook gebruik van. Het zijn maar enkele voorbeelden in een lange rij, variërend van interkerkelijk beraad tot een pinkdienst van hervormden, rooms-katholieken en gereformeerden samen.

Terwijl ds. Kuiper die zaterdagmorgen de preek voorbereidt, helpt Wietse Helffrich in zijn galanteriewinkel tegenover de hervormde kerk 15 Telegraaf de deur uit. Op zaterdag ligt de losse nummer verkoop van het ochtendblad — dit keer 72 pagina's dik — in Donkerbroek het hoogst. Oudbouwvakker Helffrich, nu 61 jaar oud en 39 jaar in de zaak, bekend eerlijk „dat de nacht der wolvis of is“. Hij wijst op de toenemende zuigkracht van Drachten als winkelcentrum en zegt in de eigen familiekring voor zijn zaak geen opvolger te weten. „Mijn jonges“, aldus Helffrich, „wolle der yn elts gefal neat fan witte“. Intussen gaan een toverblok over de toonbank, een pakje Drachtster Kei, twee ochtendbladen en vier batterijen. „De minnen binne bang foar de doarpen. Dochs sit ik hjoed de deis winkelman leaver yn Donkerbroek as yn in nijboubuert fan Drachten. Faek binne wy hjir ek noch goedkeaper. Mar wolle jo as middenstanner mei ynkommen gelyk stean oan in goed fakman, dan moet der wol rûch wei 400 gonne fortsjinne wurde. As jo rekkenje dat in great stik fan 'e dei ek de frou meihelpt, dan wurdt ús wurk ûnfoldwaende bileane“. Helffrich treedt — vroeger meer dan nu — ook wel op als strijkgeldschrijver. Bij de inzet van het kappershuis schuif tegenover zijn bazar schreef hij f 17.000,—. „Efternei bisjoen siet ik dêr noch heech mei yn 'e beam“, bekennt hij nu. „Einliks kin der allinne noch mar in patatsaek yn“.

Het gros komt hier“, zegt mevrouw R. Gorter-de Vries. Sinds 1938 heeft zij in Donkerbroek een dameskapsalon en sedert de laatste jaren is zij de enige dameskapster ter plaatse.

Toen haar kinderen klein waren heeft mevrouw Gorter schaar en krultang een paar jaar laten rusten. Vijftien jaar geleden begon ze opnieuw. „Ik krijg ook klanten uit de omgeving“, zegt ze. „Als 't moet lever ik ook pruiken, maar alleen op bestelling, ik heb geen voorraad“.

In de kleine, lekker ruikende salon hangt een grote reclameplaat vol pruiken aan de muur. Het is de moderne tijd. Er tegenover staat dat mevrouw Gorter ook de ouderwetse onduler-tang nog wel eens gebruikt. „Ik heb nog één klant, ze woont nu in Appelscha, die speciaal hier naar toe komt om geonduleerd te worden“.

Mevrouw Gorter knipt nu al weer de kinderen van de kinderen, die ze vroeger knipte. En haarverven? Het zijn er behoorlijk veel, antwoordt ze. „Grijze dames en ze kiezen donkere tinten“. Mevrouw Gorter heeft het niet zo druk meer als vroeger. „De mensen doen zelf veel meer“, legt ze uit, „en permanenten hoeft ook zo dikwijls niet meer. De jongelui willen geen permanent“.

In Donkerbroek heeft men keus uit twee, naar de dorpelingen zelf zeggen „och sa netsjesje“ café's. Voor zowel de zaak van de heer Gorter aan de vaart als van de heer Van der Laan bij de Rijksweg, is café alleen een te kale aanduiding. De heer Gorter heeft hotelruimte (een vijftal kamers), die hoofdzakelijk zaterdag bezet is door toeristen en mensen, die tijdelijk werk in het dorp of omgeving hebben. Men

kan er vrij uitgebreid eten en zaterdagavonds getuige zijn van kaarten of biljarten door een groep vaste klanten. Een bar is er niet en vandaar dat de jeugd op dergelijke avonden het vertier meestal elders zoekt. Vergaderingen winterdag en toeristen in de zomer zorgen ervoor dat het bedrijf van de heer Gorter geen „seizoen“ kent.

Bij zijn collega Van der Laan stoppen met grote frequentie toeringcars. Soms drie tegelijk. Je kan er eten (uitgebreide menukaart) van 's morgens acht, voorzover men dan al trek heeft, tot 's avonds twaalf uur!! Een keer in de maand is er dansen in de grote zaal (vierhonderd zitplaatsen) voor, wat de heer Van der Laan noemt, „gezellige mensen“, dat wil zeggen wat ouder publiek. Donkerbroeksters zelf komen er vrij veel, maar het merendeel van de geachte clientèle wordt toch gevormd door gebruikers van de Rijksweg. Vlakbij de zaak ligt een af en toe door ongevallen in het nieuws komend kruispunt.

De laatste tijd valt dat gelukkig wat mee (even afkloppen), maar dat neemt niet weg, dat een vereniging als Plaatselijk Belang er toch de nodige bezorgdheid over heeft. Voorlopig zal er volgens voorzitter P. van der Meer wel niet veel aan gebeuren. Alles zal wel moeten wachten op het vierbaas worden van deze weg. Vandaar dat PB haar activiteiten ook meer op ander terrein concentreert. Bijvoorbeeld op het gebied van de woningbouw. Het is de bestuurders kennelijk niet ontgaan, dat de bevolking sinds 1960 van 1918 tot 1657 is teruggelopen.

De woningbouw yn de doarpen bûten Easterwâlde is in drege saek, mar wy ha hjir dochs hwat bejaerde-wenningen krigen. Der komme noch in pear by en ek hwat oare wenten. Der is wol belangstelling foar, hwant de Donkerbroeksters hechtsje tige oan harren plak. Guon, dy 't nou op oare plakken wenje, soene wol graech werom wolle as hjir mar in hûs wie“.

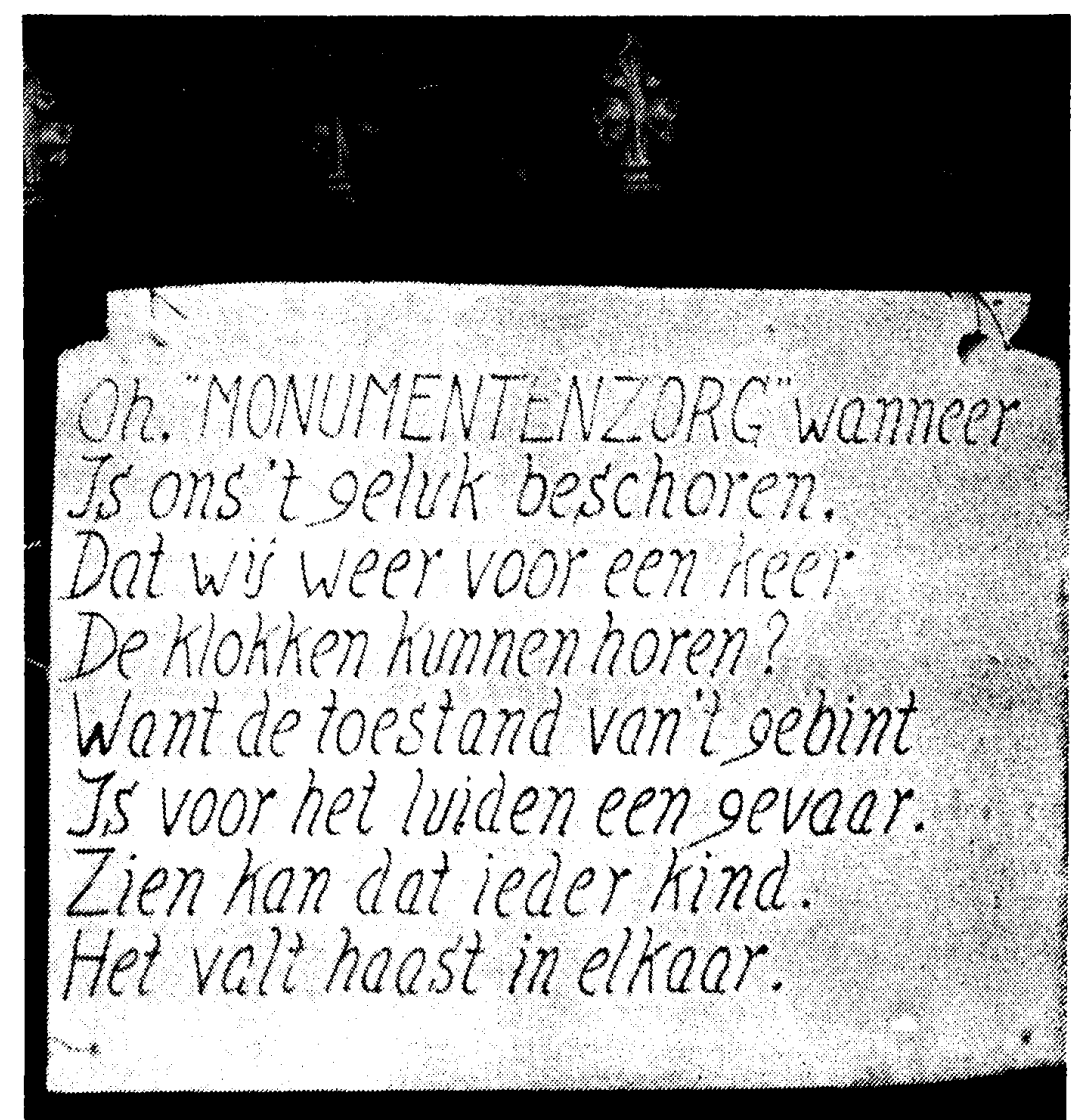
PB heeft nog andere noten op haar zang: een rioleringsplan bijvoorbeeld. De waterschapsloten door het dorp vormen nu open riolen en met name zaterdag is het in de buurt van de centrale bakkerij neusdichtknippen geblazen vanwege de doordringende stank. Het plan voor een „gesloten“ riool, zo heeft de heer Van der Meer gehoord is uit de ijskast en dat opent perspectief. Trottoirs, parkeerstroken en wegverbetering zijn op dit ogenblik in uitvoering en daarmee wordt tegemoet gekomen aan een verlangen, dat er al voor de oorlog was. Toentertijd heeft men er zelfs geld voor ingezameld. „Maar waar dat gebeven is mag Joost weten. De gemeente weet het in elk geval niet“.

Vóór de gemeenteraadsverkiezingen van dit jaar heeft men getracht een soort Donkerbroeks Belang op te richten om in elk geval iemand uit het dorp in de raad te krijgen. Die pogingen zijn niet geslaagd, maar een Donkerbroekster raadslid kwam er wel.

Mevrouw N. Nijstra-Keuning: „in blomke foar op 'e tafel“.

de gymlokaal speelt. „Haldt Dy Taei“ de gym-, korfbal- en voetbalclub van de „openbare“ kant, beschikt naast het eerder genoemde gymlokaal over een fraai gelegen sportveldencomplex (binnenkort met nieuw kleedgebouw) aan de westkant van de rijksweg. HDT's korfballers spelen in de eerste klas van de KNKB. Dat is nog al wat. Al zijn de resultaten niet om over naar huis te schrijven, als je de doelpunten niet meetelt horen de Donkerbroeksters er echt wel in thuis. Wij bezochten de thuiswedstrijd tegen het veel hoger geplaatste DTS uit Surhuizum, dat met 5-1 won. In het veld hield men elkaar volkomen in evenwicht. HDT benutte echter niet de rijkelijk geboden kansen en DTS had aan wat minder genoeg om te winnen. Opvallend sportief ploegde dat HDT, een element dat men zelfs niet verwaarloosde toen men al een tijdje achterstond.

Met smart wacht Donkerbroek op een beslissing van Monumentenzorg voor een bijdrage in de restauratiekosten van de oude klokkenstoel, waarvan de kosten in het dorp worden begroot op zo'n 30.000 gulden. De zware bronzen stem boven in het gebint, die afwisselend vreugd en leed uitdroeg en opriep tot de kerkgang, is al geruime tijd verstomd. Hoe het dorp erover denkt vertolkt een aan het kerkhek bevestigd rijmpje.

Komen er bij korfbal zeventig bezoekers kijken, bij de thuiswedstrijd van het eerste voetbalelftal (eerste klas FVB) is er een veelvoud van dat aantal, ondanks de zware concurrentie in de buurt. In HDT's spel spiegelt zich niet de rustige, gemoedelijke sfeer van het dorp af. Het gaat er relatief een paar graden feller toe dan bij korfbal, maar het blijft binnen de perken in verhouding tot gebeurtenissen op sommige andere voetbalvelden.

Het zo op het oog zo eensgezinde dorp, jaren geleden bewierookt om zijn één-zijn bij de bouw van een gymnastieklokaal door voornamelijk vrijwilligers (een hoge Haagse ambtenaar sprak toen bewonderend van een modern sprookje) is nog niet ten volle een gemeenschap vindt ds. J. de Wolf, geestelijk leider van zo'n 900-tal, althans administratief, hervormden. Tussen antikie Hindeloopers, herinnerend aan zijn vorige standplaats, is hij graag bereid in de witte pastorie aan het eind van de Herenweg iets te vertellen. Bedachtzaam formulerend zegt ds. De Wolf dat er tussen hervormden en gereformeerden in Donkerbroek ook nu nog duidelijke tegenstellingen bestaan. Je kunt daarom niet zeggen dat het een gemeenschap is. Er zijn principiële verschillen in dit dorp, die je overal terug vindt: in de sport, bij het onderwijs, in de zang- en muziekbeoefening“. Volgens een vreemd automatisme volgens de hervormde predikant vindt de berichtgeving vanuit de verenigingen plaats via de scholen. De christelijke verenigingen communiceren via de christelijke school, de neutrale via de openbare. „Ik heb daar“, zegt ds. De Wolf, „al eens geweld tegen gesputterd“. In dit oude denkpatroon blijft, vindt hij, kunstmatig een brede, principiële kloof bestaan. Waardoor het mogelijk is (of althans was) dat kinderen van de openbare school, die lid worden van een christelijke vereniging, van hun dorpsgenootjes krigen te horen: „je hoort niet bij ons“. Toch zijn er ook in Donkerbroek over de godsdienstige en politieke schuttkies heen moedige ontwikkelingen aan de gang. Zo'n initiatief is de traditionele kerstwijding, die, onthult ds. De Wolf, zelfs uniek schijnt te zijn. Kerkelijke vrouwenverenigingen, de neutrale organisatie van Plattelandsvrouwen, de vrouwenbond van het NVV en de PvdA-vrouwen vinden elkaar in het schijnsel van de oecumene, jaarlijks rond de Kerstkribbe.

Wat vindt ds. De Wolf na zes jaar pastorale arbeid van de Donkerbroeksters? Een goed slag volk met een wat Drentse inslag en zeker geen scherpslijpers, constateert de predikant. In het algemeen ontmoet hij tegenover de kerk in het dorp een milde tolerantie. Negentig procent van zijn gemeentenaren leidt een uitsluitend papieren bestaan. „Ze willen echter nog wel contact met de kerk en zijn niet principieel tegen. Er zijn in het dorp bijna 400 gezinnen en de helft ervan stelt prijs op de ontvangst van ons kerkblad“. Praktiserend hervormden zijn er in Donkerbroek nog zo'n zeven tot acht procent, „een veel gunstiger percentage dan voor Amsterdam bekend is“, weet ds. De Wolf te vertellen. „Ik mag wel zeggen dat de tijd dat er in Donkerbroek smalend over de kerk gesproken werd, achter de rug is“, aldus ds. De Wolf. „De goodwill van de kerk is weer stijgende“.